

RYZIKO ZWIĄZANE ZE ZMIANAMI KLIMATU ORAZ ESG W ŁAŃCUCHACH WARTOŚCI: O CZYM MUSZĄ WIEDZIEĆ ZARZĄDY I RADY NADZORCZE

Niniejsza kwartalna publikacja skierowana do dyrektorów skupionych wokół CGI została przygotowana przez Commonwealth Climate and Law Initiative (CCLI) we współpracy z Climate Governance Initiative (CGI). Jest to już trzecia aktualizacja w serii kwartalnych materiałów szkoleniowych poświęconym zmianom klimatu, a dotyczy obowiązków zarządów i rad nadzorczych.

NALEŻYTA STARANNOŚĆ W ŁAŃCUCIE WARTOŚCI – NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE

- Nowe przepisy oraz dotychczasowe wytyczne zobowiązują i zachęcają przedsiębiorstwa do stosowania należytej staranności w łańcuchach wartości, identyfikowania negatywnego wpływu swojej działalności na prawa człowieka i środowisko, a w razie potrzeby – łagodzenia jej skutków.
- „łańcuch wartości” to szerokie pojęcie, którego definicja różni się w zależności od przepisów. Może ono obejmować samo przedsiębiorstwo, jego spółki zależne oraz bezpośrednich i pośrednich dostawców, a także działania i procesy przez nich stosowane w celu dostarczenia produktu użytkownikom końcowym, a także jego utylizacji.
- Większość dotychczasowych i proponowanych przepisów dotyczących należytej staranności nie odnosi się wprost do wpływu na zmianę klimatu, lecz do kwestii z tym powiązanych: wylesiania, szkód w środowisku i praw człowieka, które pośrednio włączają kwestie klimatyczne w zakres ustawodawstwa.
- Proponowana dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju idzie dalej i wymaga, aby przedsiębiorstwa objęte jej zakresem dostosowały swoje strategie i modele biznesowe do wymogów związanych z przyjęciem modelu gospodarki zrównoważonej oraz zatrzymaniem wzrostu temperatury na poziomie 1,5 procent, zgodnie z postanowieniami Porozumienia paryskiego, a także zobowiązuje dyrektorów do uwzględnienia zmian klimatu w działaniach podejmowanych w najlepszym interesie spółki.
- Sądy brytyjskie sygnalizują, że mogą przyjąć szeroką interpretację przepisów w odniesieniu do odpowiedzialności podmiotu dominującego w grupie. W ślad za nimi mogą pójść inne kraje stosujące prawo zwyczajowe, co będzie miało wpływ na przedsiębiorstwa międzynarodowe, których podmioty dominujące stanowią spółki założone zgodnie z ustawodawstwem brytyjskim.
- Przedsiębiorstwa ujawniające cele w obszarze emisji zakresu 3. powinny zastanowić się, w jaki sposób zachęcić lub zobowiązać wszystkie podmioty w swoim łańcuchu wartości do podjęcia wspólnego wysiłku na rzecz ich osiągnięcia.

CO TO JEST ŁAŃCUCH WARTOŚCI?

Definicje „łańcucha wartości” lub „łańcucha dostaw” różnią się w zależności od obowiązujących przepisów. Zasadniczo oznaczają one **działania stosowane w celu wykonania produktów lub usług przedsiębiorstwa i dostarczenia ich do klientów**. W niektórych przypadkach obejmują one również utylizację produktów. **Nie są to tylko działania podejmowane przez samo przedsiębiorstwo, lecz również przez inne podmioty, z którymi przedsiębiorstwo posiada „ugruntowane relacje biznesowe”**.

Łańcuch wartości może więc obejmować działania **samego przedsiębiorstwa, jego spółek zależnych oraz pośrednich i bezpośrednich dostawców**. Łańcuch wartości przedsiębiorstwa może ciągnąć się przez **wiele krajów i obejmować podmioty spoza grupy kapitałowej przedsiębiorstwa**. Do tej pory ustawodawstwo i orzecznictwo dotyczyło głównie przedsiębiorstw europejskich, jednak ich skutki mogą być odczuwane przez

podmioty na całym świecie.

Ponadto przepisy ustanowione i proponowane do tej pory oddziałują na **przedsiębiorstwa prowadzące działalność w danym kraju** (a nie wyłącznie na przedsiębiorstwa utworzone w tym kraju).

ISTNIEJĄCE WYTYCZNE I PRZEPISY

WYTYCZNE OECD

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (**OECD**) opublikowała wytyczne dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej, które obejmują dbałość o należyte staranność partnera biznesowego przedsiębiorstwa (szeroka definicja „łańcucha wartości”), a także szczegółowe wytyczne dotyczące należytej staranności, w których zachęca przedsiębiorstwa wielonarodowe do identyfikowania, oceny i łagodzenia rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków swojej działalności, produktów lub usług, ujawniania działań podejmowanych w odpowiedzi na takie skutki oraz ewentualnych działań zaradczych.

Wytyczne nie mają mocy wiążącej, jednak **stanowią wskazówkę najlepszych praktyk** dla przedsiębiorstw wielonarodowych. Liczne przepisy dotyczące należytej staranności w łańcuchu wartości zostały opracowane w oparciu o wytyczne OECD lub wymagają ich przestrzegania.

Spory dotyczące stosowania Wytycznych OECD są rozstrzygane przez Krajowe Punkty Kontaktowe (**KPK**) – pozasądowe organizacje prowadzące mediację między stronami w sporach dotyczących stosowania przez przedsiębiorstwo wytycznych OECD. Skarżący zgłaszają do KPK roszczenia pozasądowe wobec przedsiębiorstw dotyczące oddziaływania na klimat. Przykładowo, organizacja pozarządowa złożyła skargę na trzy japońskie podmioty finansowe finansujące wietnamskie elektrownie opalane węglem, zarzucając im nieprawidłowe przeprowadzenie obowiązkowych konsultacji oraz nadmierny poziom emisji przekraczający poziomy dopuszczone przez międzynarodowe standardy (*Market Forces v. SMBC, MUFG i Mizuho*).

13 września 2022 r. japoński rząd opublikował Wytyczne dotyczące poszanowania praw człowieka w odpowiedzialnych łańcuchach dostaw, które co prawda nie odnoszą się bezpośrednio do kwestii środowiskowych lub zmiany klimatu, lecz opisują wszystkie prawa człowieka uznawane na szczeblu międzynarodowym (które mogą obejmować skutki zmian klimatu – zob. poniżej). Tak jak w przypadku Wytycznych OECD skargi będą rozpatrywane przez japońskie KPK.

OBOWIĄZUJĄCE PRZEPISY

W kilku krajach obowiązują przepisy zobowiązujące przedsiębiorstwa do weryfikacji należytej staranności w swoich łańcuchach wartości.

Przepisy obowiązujące do tej pory nie wymagają wyraźnie zachowania środków należytej staranności w odniesieniu do ryzyka klimatycznego i jego konsekwencji, lecz bardziej skupiają się na łamaniu praw człowieka i szkodach w środowisku, np. wylesianiu. Skargi związane z klimatem wniesione do tej pory dotyczyły francuskich przepisów o „obowiązku zachowania czujności”, które w sposób ogólny odnoszą się do praw człowieka i szkód w środowisku. Przepisy prawa niemieckiego i proponowana unijna dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju odnoszą się z kolei do konkretnych, międzynarodowych praw człowieka i traktatów dotyczących środowiska, głównie w obszarze praw pracowniczych oraz utraty bioróżnorodności.

Jednak z uwagi na wpływ zmian klimatu na prawa człowieka i ogólnie na środowisko dbałość o **należyta staranność przedsiębiorstw w łańcuchu wartości powinna obejmować wpływ działalności przedsiębiorstwa na klimat, aby uniknąć ryzyka postępowania sądowego**.

Rada Praw Człowieka ONZ określiła wpływ zmian klimatu na prawa człowieka w kontekście żywności, zdrowia oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji. W 2023 r. Rada zorganizuje panele dyskusyjne, aby omówić różne skutki zmian klimatu dla praw człowieka. Możliwe, że dzięki temu ustawodawstwo dotyczące praw człowieka zostanie uzupełnione o przepisy dotyczące skutków zmian klimatu.

Dyrektorzy powinni na bieżąco śledzić zmiany przepisów dotyczących praw człowieka oraz należytej staranności i regularnie zwracać się do doradców wewnętrznych i zewnętrznych w sprawie ewentualnych zmian prawnych, spraw sądowych oraz precedensów, które mogłyby zmienić stosowane standardy postępowania.

Aneks I zawiera zestawienie obowiązujących przepisów, a na stronie 5. można znaleźć schemat przedstawiający proponowane i obowiązujące przepisy.

PROPONOWANE PRZEPISY I SKUTKI ICH WPROWADZENIA

PROPONOWANE PRZEPISY

Szereg innych przepisów dotyczących należytej staranności w łańcuchu wartości zostało albo zaproponowanych, albo oczekuje wprowadzenia w życie. Zakres ich stosowania jest różny, lecz zasadniczo, w porównywalnym lub większym stopniu, dotyczą one wpływu działalności na klimat.

Na szczególną uwagę zasługuje dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju zaproponowana przez Komisję Europejską, która zakłada nałożenie na określone przedsiębiorstwa obowiązku należytej staranności w łańcuchu wartości, aby identyfikować negatywny wpływ swojej działalności w zakresie praw człowieka i ochrony środowiska, łagodzić jej skutki oraz publicznie informować o wykonywaniu tego obowiązku. Kwestie związane ze zmianami klimatu nie znajdują się bezpośrednio w zakresie proponowanych środków należytej staranności, lecz zgodnie z zapisami proponowanej dyrektywy stanowią część obowiązków dyrektorów.

Dyrektywa, w proponowanym kształcie, wpływa bezpośrednio na obowiązki dyrektorów i wskazuje ich jako osoby odpowiedzialne za wprowadzenie i nadzorowanie polityki należytej staranności oraz podejmowanie powiązanych działań. Proponowana dyrektywa wyjaśnia również, w jaki sposób dyrektorzy mają wypełniać obowiązek działania w najlepszym interesie przedsiębiorstwa, i stanowi, że **mają oni obowiązek brać pod uwagę konsekwencje swoich decyzji dla kwestii zrównoważonego rozwoju, w tym, dla zmiany klimatu i praw człowieka w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej**. Więcej informacji na temat obowiązków dyrektorów i zmian klimatu można znaleźć w naszej publikacji **Global Primer**.

Państwa członkowskie mają również obowiązek zapewnić, że przedsiębiorstwa objęte proponowaną dyrektywą przyjmą plan służący zagwarantowaniu spójności ich modelu biznesowego i strategii z założeniami procesu przechodzenia na gospodarkę zrównoważoną oraz z celem polegającym na ograniczeniu globalnego ocieplenia do 1,5 °C zgodnie z postanowieniami Porozumienia paryskiego.

Aneks II zawiera zestawienie proponowanych przepisów, a na stronie 5. można znaleźć schemat przedstawiający proponowane i obowiązujące przepisy.

SKUTKI DLA ŁAŃCUCHA DOSTAW

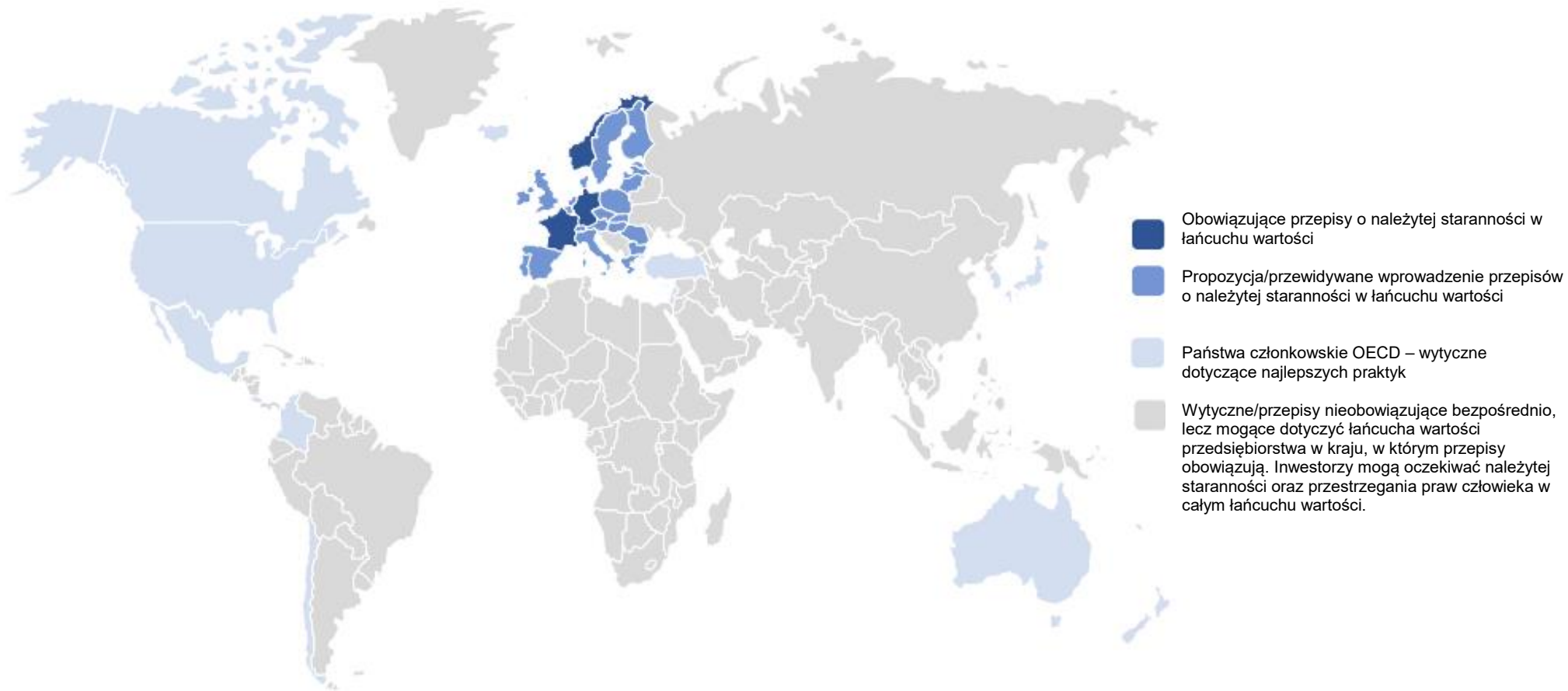
Przepisy, zarówno te proponowane, jak i już obowiązujące, wywierają liczne skutki ekstraterytorialne, w tym m.in.:

- mają zastosowanie do przedsiębiorstw, które **nie zostały założone** w danym kraju, lecz które **prowadzą w nim działalność**. Oznacza to, że przedsiębiorstwo spoza Unii Europejskiej, które prowadzi działalność na jej terytorium, może być zobowiązane do wykonania obowiązków wynikających z proponowanej dyrektywy.
- zobowiązują przedsiębiorstwa do sprawdzenia, czy **podmioty w ich łańcuchu wartości (który może wykroczyć poza granice kraju)** dochowują należytej staranności. To wymaga sprawdzenia działalności prowadzonej poza obszarem obowiązywania przepisów, np. zgodnie z proponowaną dyrektywą spółka założona w Unii Europejskiej byłaby zobowiązana do sprawdzenia, czy jej dostawcy z państw trzecich dochowują należytej staranności.

Takie zapisy mogą powodować, że podmioty w łańcuchu wartości przedsiębiorstwa objętego powyższymi przepisami będą zobowiązane udzielić odpowiedzi na zapytania lub złożyć oświadczenie dotyczące zgodności z przepisami, a także zastosować własne procedury pozyskiwania i weryfikacji odpowiednich informacji.

Proponowana w USA Federal Supplier Climate Risks and Resilience Rule zakłada nieco odmienne podejście, zgodnie z którym nakłada określone obowiązki nie na jednostki dominujące, lecz na wykonawców federalnych – ci, których przychody z umów są wyższe niż 50 mln USD są zobowiązani ujawniać informacje o emisjach zakresu 1., 2., a niekiedy 3., a także o celach redukcji emisji i ryzyku klimatycznym. W takim podejściu ciężar odpowiedzialności spada bezpośrednio na podmioty w łańcuchu dostaw, chociaż informacje, które przedsiębiorstwo będzie musiało pozyskać i opublikować, będą podobne do tych wymaganych przez inne przepisy dotyczące należytej staranności w łańcuchu dostaw.

PRZEPISY OBOWIĄZUJĄCE I PROPONOWANE

POZOSTAŁE RODZAJE RYZYKA DLA ŁAŃCUCHA WARTOŚCI

ODPOWIEDZIALNOŚĆ JEDNOSTKI DOMINUJĄCEJ

Zasadniczo przedsiębiorstwa nie ponoszą odpowiedzialności za działania swoich spółek zależnych. Od powyższej zasady istnieją jednak pewne wyjątki.

Po pierwsze, w rzadkich przypadkach jednostka dominująca może odpowiadać za działania swoich spółek zależnych, jeżeli działają one w jej imieniu tj. w zakresie, w jakim nie prowadzą one własnej działalności, lub jeżeli spółka zależna ma za zadanie wyłącznie chronić jednostkę dominującą przed odpowiedzialnością.

Po drugie, w niektórych krajach jednostka dominująca może odpowiadać za działania swoich spółek zależnych, jeżeli **sprawuje kontrolę lub nadzór nad działalnością spółki zależnej lub doradza jej kierownictwu, tak że można w sposób uzasadniony uznać, że jednostka dominująca ma obowiązek dochowania należytej staranności wobec stron, które odczuły skutki działań spółki zależnej**. Powyższe podejście wyraźnie podkreśliły dwa niedawne orzeczenia brytyjskiego Sądu Najwyższego: *Okpabi v Shell* oraz *Vedanta v Lungowe*).

Sądy również zmieniają swoje podejście do interpretacji szkód zbiorowych i orzekania w sprawach z nimi związanych.

Przykładowo, w szeroko komentowanej sprawie *Milieudefensie v Shell*, wytoczonej jednostce dominującej w grupie Shell, Royal Dutch Shell (RDS), sąd orzekł, że emisja dwutlenku węgla przez grupę Shell (nie samą RDS) wyrządziła szkody określonej grupie obywateli Holandii. Sąd nakazał RDS zmniejszenie emisji CO₂ w grupie o 45 procent w porównaniu z poziomem w 2019 r. do końca 2030 r.

Dyrektorzy powinni zapewnić wdrożenie odpowiednich zasad, które ograniczą ryzyko wyrządzenia szkód osobom trzecim na skutek działalności spółek zależnych.

UJAWNIANIE INFORMACJI NA TEMAT EMISJI ZAKRESU 3.

Emisje zakresu 3. to pośrednie emisje gazów cieplarnianych powstałe w łańcuchu wartości przedsiębiorstwa, w tym emisje *upstream* i *downstream*.

Coraz częściej przedsiębiorstwa będą zobowiązane informować o wielkości swoich emisji zakresu 3. Przykładowo, zasady obrotu giełdowego obowiązujące w Wielkiej Brytanii zobowiązują notowane spółki do złożenia oświadczenia na temat wykonania rekomendacji Grupy zadaniowej ds. ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem (TCFD), a te z kolei wymagają informowania o istotnych emisjach zakresu 3. Szwajcarski urząd nadzoru nad rynkiem finansowym również wymaga od określonych instytucji finansowych informowania o stosowaniu rekomendacji TCFD. Więcej informacji na temat bieżących i przyszłych wymogów TCFD można znaleźć w publikacji na temat wymogów TCFD obowiązujących w roku 2022.

Również amerykańska Komisja Papierów Wartościowych i Giełd w swojej obecnej propozycji wymogów dotyczących prezentowania informacji klimatycznych uwzględnia obowiązek informowania o emisjach zakresu 3, jeżeli są one istotne lub przedsiębiorstwo zobowiązało się do ich zmniejszenia.

TCFD przynajmniej, że pomiar i ujawnianie emisji zakresu 3 będzie wymagało dokonania szacunków, jednak coraz więcej przedsiębiorstw już wykonuje takie kalkulacje, a także wyznacza cele związane z emisjami zakresu 3. Zasadniczo wiarygodność i dobre udokumentowanie oszacowań dotyczących emisji zakresu 3. powinny uchronić przedsiębiorstwa przed ryzykiem postępowania sądowych.

Emisje zakresu 3. to emisje generowane przez podmioty w łańcuchach wartości przedsiębiorstw, dlatego należy znaleźć sposób na poprawę jakości informacji o tego rodzaju emisjach. Odpowiednie wskazówki można znaleźć w wytycznych Światowego Forum Ekonomicznego, Inicjatywy Science-Based Targets oraz Carbon Disclosure Project, które podpowiadają, w jaki sposób nabywcy mogą wpływać na wprowadzenie zmian w swoim łańcuchu wartości w wymaganym tempie i oczekiwanej skali. Aby ułatwić osiągnięcie celów w obszarze emisji zakresu 3., przedsiębiorstwa mogą wykorzystać **zapisy w umowach** zawieranych z podmiotami w łańcuchu dostaw. Wśród podmiotów, które zdecydowały się na taki krok, są brytyjski bank NatWest oraz spółka telekomunikacyjna Vodafone.

SCHEMAT FUNKCJONOWANIA PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH NALEŻYTEJ STARANNOŚCI W ŁAŃCUCHU WARTOŚCI

Brytyjska spółka Furniture Trader Plc (**UKFT**) jest spółką giełdową założoną w Wielkiej Brytanii, która dokonuje zakupu produktów od swojej francuskiej spółki zależnej France Furniture Trader SARL (**FFT**) oraz od niezależnego przedsiębiorstwa w Turcji, Turkey Timber Importers Ltd (**TTI**).

FFT i TTI dokonują zakupu drewna od brazylijskiego dostawcy Brazil Forestry SRL (**BF**).

UKFT sprzedaje swoje produkty klientom w Unii Europejskiej. Mapa obok pokazuje, jak w praktyce może wyglądać zastosowanie określonych przepisów dotyczących należytej staranności w łańcuchu wartości. Przyjęto założenie, że **UKFT** spełnia wszystkie kryteria, aby podlegać omawianym przepisom oraz że część przepisów oczekuje na wejście w życie lub pełne wejście w życie. Dokonano również założeń dotyczących treści przepisów obecnie uchwalanych.

Mapa powyżej pokazuje, jak w praktyce może wyglądać zastosowanie określonych przepisów dotyczących należytej staranności w łańcuchu wartości. Przyjęto założenie, że **UKFT** spełnia wszystkie kryteria, aby podlegać omawianym przepisom oraz że część przepisów oczekuje na wejście w życie lub pełne wejście w życie. Dokonano również założeń dotyczących treści przepisów obecnie uchwalanych.

łańcuch wartości **UKFT** obejmuje: **UKFT**, **FFT**, **TTI** i **BF** oraz działania prowadzone przez te podmioty.

Przepisy, którym podlega UKFT:

- **Ustawa o środowisku z 2021 r.** – **UKFT**, jako podmiot prowadzący zakup i sprzedaż wyrobów z drewna, jest zobowiązana wprowadzić procedury należytej staranności, aby identyfikować i oceniać ryzyko braku zgodności z przepisami o posiadaniu gruntów w związku z produkcją drewna. Dlatego **UKFT** musi sprawdzać, czy **BF** pozyskuje drewno z legalnych źródeł.
- **Brytyjskie prawo o czynach niedozwolonych** – zgodnie z przepisami brytyjskiego prawa o czynach niedozwolonych **UKFT** można pociągnąć do odpowiedzialności z tytułu szkód wyrządzonych przez jej zamorskie spółki zależne (**FFT**), jeżeli **UKFT** ustanowiła zasady mające zastosowanie do **FFT** w odniesieniu do części działalności **FFT**, która wyrządziła szkodę (np. jeżeli **UKFT** ustanowiła zasady dotyczące utylizacji odpadów drewnianych, a na skutek utylizacji drewna **FFT** doprowadziła do wybuchu pożaru, **UKFT** mogłaby zostać pociągnięta do odpowiedzialności).
- **Unijna dyrektywa o ograniczaniu wylesiania** – **UKFT** prowadzi sprzedaż wyrobów drewnianych do UE. Na podstawie dyrektywy spółka **UKFT** będzie zobowiązana gromadzić informacje w celu ustalenia, czy zachodzi ryzyko, że drewno pozyskiwane przez **BF** pochodzi z obszarów wylesionych po 31 grudnia 2020 r. (dyrektywa proponuje również wprowadzenie zasad należytej staranności w odniesieniu do przestrzegania lokalnych przepisów, podobnie do brytyjskiej ustawy o środowisku z 2021 r.).
- **Unijna dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju** – **UKFT**, jako podmiot prowadzący sprzedaż wyrobów drewnianych do UE, jest zobowiązana sprawdzać, czy w jej łańcuchu wartości dochowuje się należytej staranności (dotyczy to działalności **FFT**, **TTI** i **BFS**) w odniesieniu do sprzedaży na rzecz **konsumentów w UE** oraz utylizacji wyrobów, aby identyfikować negatywny wpływ ich działalności w zakresie praw człowieka i ochrony środowiska i łagodzić jej skutki.

Francuskie przepisy o należytej staranności – **FFT** jest spółką francuską podlegającą przepisom prawa obowiązującym we Francji. **UKFT**, jako jednostka dominująca **FFT**, ma obowiązek opracować i opublikować plan zachowania czujności, aby identyfikować przypadki poważnego naruszenia praw człowieka, poważnych uszkodzeń ciała i szkód w środowisku spowodowanych działalnością **UKFT**, **FFT**, **TTI** i **BF** oraz im przeciwdziałać.

RYZIKO POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH I DZIAŁANIA Z NIM ZWIĄZANE

RYZIKO POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH

Do tej pory sprawy sądowe dotyczące należytej staranności w łańcuchu wartości toczyły się na mocy przepisów francuskiej ustawy o należytej staranności:

- pozew przeciwko przedsiębiorstwu energetycznemu Total w związku z nieuwzględnieniem w obowiązkowym raporcie na temat ryzyka (w tym ryzyka w obszarze praw człowieka) wpływu zmian klimatu na prawa człowieka (*Notre Affaire a Tous v Total*).
- pozew przeciwko sieci supermarketów Casino w związku z rzekomym nieinformowaniem o wpływie wylesiania, które ma miejsce w łańcuchu wartości przedsiębiorstwa, na prawa człowieka i ryzyko środowiskowe (*Envoi Vert v Casino*).
- W ostatnim czasie trzy francuskie organizacje pozarządowe wysłały pismo do BNP Paribas, w którym zagroziły wniesieniem pozwu, twierdząc, że „obowiązek zachowania czujności” wymaga identyfikacji i łagodzenia ryzyka, jakie inwestycje i finansowanie, np. finansowanie przedsiębiorstw prowadzących wydobywanie paliw kopalnych, niosą dla klimatu.

Podobnych pozwów można się spodziewać w innych krajach, w których obowiązują przepisy o łańcuchach wartości.

Ponadto dyrektorzy powinni zdawać sobie sprawę z ryzyka postępowania sądowego na skutek działań podejmowanych przez spółki zależne lub – jak opisywano w poprzedniej **publikacji** – na skutek wprowadzenia inwestorów w błąd poprzez podanie nieprawdziwych informacji na temat emisji zakresu 3.

CO POWINNI ZROBIĆ DYREKTORZY?

Aby zapewnić, że przedsiębiorstwo spełnia wymogi prawne i ograniczyć ryzyko postępowań sądowych, dyrektorzy powinni:

- zasięgać porady u wewnętrznych i zewnętrznych radców prawnych w sprawie wymogów dotyczących należytej staranności w łańcuchu dostaw w odniesieniu do całości działalności (w tym grupy kapitałowej);
 - zapewnić, że kierownictwo stosuje system do identyfikacji ryzyka w obszarze środowiska i praw człowieka w łańcuchu wartości przedsiębiorstwa; zapewnić funkcjonowanie systemu do ograniczania takiego ryzyka i wpływu oraz zapewnienia zgodności z przepisami, np. umowne mechanizmy kontroli;
 - rozważyć zastosowanie środków zapewniających wiarygodność i odpowiednie udokumentowanie informacji ujawnianych przez przedsiębiorstwo oraz innych oświadczeń dotyczących kwestii związanych z łańcuchem wartości przedsiębiorstwa;
 - zapewnić, że zasady dotyczące ograniczania negatywnego wpływu działalności gospodarczej na prawa człowieka oraz środowisko obowiązujące w grupie nie zawierają błędów mogących prowadzić do wyrządzenia szkód osobom trzecim.
-

<https://climate-governance.org/>

#ClimateGovernanceInitiative

<https://www.linkedin.com/company/climategovernance/about/>

www.commonwealthclimatelaw.org/

@comclimatelaw

<https://www.linkedin.com/company/commonwealth-climate-and-law-initiative/>

Uwagi:

Niniejszy dokument został przetłumaczony na język polski przez **Chapter Zero Poland**. Wersja angielska, którą można znaleźć [tutaj](#) pozostaje nadrzędna do wersji polskiej, Commonwealth Climate and Law Initiative oraz Climate Governance Initiative nie ponoszą odpowiedzialności za dokładność tłumaczenia.

Niniejsza publikacja jest skierowana do dyrektorów skupionych wokół Climate Governance Initiative i została przygotowana wyłącznie w celach edukacyjnych. Niniejszy dokument nie stanowi porady prawnej. Inicjatywa CCLI, jej założyciele i organizacje partnerskie nie składają żadnych oświadczeń ani nie udzielają gwarancji w związku z żadnym aspektem niniejszego dokumentu, w tym w związku z zasadnością inwestowania w określone przedsiębiorstwo, fundusz inwestycyjny lub inny podmiot. Informacje, które uzyskaliśmy, uważamy za wiarygodne, lecz nie ponosimy odpowiedzialności z tytułu ewentualnych roszczeń lub szkód w związku z informacjami zawartymi w niniejszym dokumencie, w tym również za utracone korzyści lub szkody moralne i wtórne. Dołożyliśmy starań, aby informacje przedstawione w niniejszym dokumencie były precyzyjne i nie zawierały błędów i przeoczeń, jednak nie należy na nich polegać, a czytelnicy powinni przeprowadzić własne badania i analizy i samodzielnie uzyskać poradę prawną.

ANEKS I – OBOWIĄZUJĄCE USTAWODAWSTWO

Aneksy zawierają informacje na temat obecnych i proponowanych lub jeszcze nieobowiązujących przepisów o należytej staranności w łańcuchu wartości w odniesieniu do kwestii klimatycznych i zrównoważonego rozwoju. Inne przepisy, niezwiązane bezpośrednio z klimatem, mogą wymagać od przedsiębiorstwa należytej staranności, np. [rozporządzenie dotyczące importu minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami](#).

Francja – [ustawa o należytej staranności \(ustawa nr 2017-399 z dnia 27 marca 2017 r. dotycząca obowiązku dochowania należytej staranności przez jednostkę dominującą i spółki-zleceniodawców\)](#)

Skutki	Prawa człowieka, szkody w środowisku, uszkodzenia ciała
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Przedsiębiorstwa mają obowiązek opracować i opublikować plan identyfikacji przypadków poważnego naruszenia praw człowieka, poważnych uszkodzeń ciała i szkód w środowisku spowodowanych ich bezpośrednią działalnością, w tym działalnością podmiotów, nad którymi sprawują kontrolę, a także działalnością pośrednią na skutek działań podwykonawców i dostawców, z którymi przedsiębiorstwo posiada ugruntowane relacje biznesowe, oraz przeciwdziałać takim zdarzeniom.
Zastosowanie	Podmioty francuskie zatrudniające ponad 5 tys. pracowników (bezpośrednio i pośrednio) Podmioty międzynarodowe zatrudniające ponad 10 tys. pracowników (bezpośrednio i pośrednio) Od marca 2017 r.

Niemcy – [Ustawa o obowiązku zachowania należytej staranności w łańcuchach dostaw](#)

Skutki	Prawa człowieka, szkody w środowisku Prawa człowieka objęte przepisami ustawy dotyczą praw pracowniczych. Szkody w środowisku dotyczą produkcji lub niewłaściwej utylizacji odpadów niebezpiecznych, jednak ustawa zabrania również bezprawnego przejęcia gruntów, lasów lub wód, w tym nielegalnego wylesiania, a także zanieczyszczania atmosfery w sposób szkodliwy dla zdrowia ludzi. Odpowiednio szeroka interpretacja przepisów może oznaczać, że obejmą one również emisje gazów cieplarnianych.
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu dostaw Przedsiębiorstwa mają obowiązek ustanowić system zarządzania ryzykiem, aby identyfikować i łagodzić ryzyko negatywnego wpływu swojej działalności na prawa człowieka i środowisko, wyznaczyć osobę odpowiedzialną w tym zakresie, określić działania prewencyjne, podejmować działania naprawcze oraz wdrożyć obowiązki należytej staranności w odniesieniu do dostawców pośrednich.
Zastosowanie	Podmioty niemieckie i międzynarodowe zatrudniające ponad 3 tys. pracowników w Niemczech (od 1 stycznia 2024 będzie to ponad 1 tys. pracowników w Niemczech) Od 1 stycznia 2023 r.

Norwegia – [Ustawa o przejrzystości z 2022 r.](#)

Skutki	Prawa człowieka (prawa pracownicze) Definicja „praw człowieka” w ustawie odnosi się do otwartej listy traktatów międzynarodowych. Traktaty, do których ustawa odnosi się bezpośrednio, a także cel ustawy dotyczą głównie warunków pracy, jednak komentatorzy sugerują , że kwestie środowiskowe i klimatyczne mogą zostać uwzględnione w późniejszych zmianach do ustawy.
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu dostaw Przedsiębiorstwa są zobowiązane do zachowania należytej staranności zgodnie z Wytycznymi OECD, w tym do identyfikacji i oceny rzeczywistego i potencjalnego niekorzystnego wpływu swojej działalności na prawa człowieka oraz godziwe warunki pracy oraz do podjęcia działań w celu złagodzenia negatywnych skutków swojej działalności.

ANEKS I – OBOWIĄZUJĄCE USTAWODAWSTWO

Zastosowanie

Podmioty norweskie i międzynarodowe osiągające przychody powyżej 70 mln NOK, posiadające aktywa o wartości powyżej 35 mln NOK lub zatrudniające powyżej 50 pracowników
Od 1 lipca 2022 r.

ANEKS II – PROPOZYCJE USTAWODAWSTWA

Austria – [Propozycja](#) – Należyta staranność w łańcuchu dostaw

Skutki	Prawa człowieka, prawa pracownicze, szkody w środowisku, wpływ na klimat Propozycja odnosząca się do Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, Wytycznych OECD oraz odpowiednich standardów środowiskowych i klimatycznych (do tej pory niezdefiniowanych).
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Zaproponowano, aby przedsiębiorstwa co najmniej raz w roku sprawdzały, czy zachowywana jest należyta staranność, raz w roku publikowały sprawozdanie z postępów prac, przeprowadzały analizę ryzyka i podejmowały działania następcze, aby zatrzymać negatywny wpływ swoje całego, globalnego łańcucha dostaw, działalności własnej, spółek zależnych i podwykonawców, a także mu przeciwdziałać.
Zastosowanie	Podmioty austriackie i międzynarodowe prowadzące działalność gospodarczą w Austrii. Dokładne kryteria nie są jeszcze znane.

Belgia – [Propozycja wprowadzenia obowiązku zachowania czujności](#)

Skutki	Prawa człowieka, prawa pracownicze, szkody w środowisku
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Obowiązek zachowania czujności wymaga od przedsiębiorstw ustanowienia mechanizmów umożliwiających podejmowanie bieżących działań w celu identyfikacji, powstrzymania, ograniczenia oraz naprawy potencjalnych i/lub rzeczywistych przypadków złamania prawa, naruszenia praw człowieka, praw pracowniczych oraz standardów środowiskowych w ramach całego łańcucha dostaw i wartości oraz zapobieganie takim zdarzeniom. Obowiązek dotyczy również spółek zależnych.
Zastosowanie	Podmioty belgijskie i międzynarodowe prowadzące działalność gospodarczą w Belgii. Dokładne kryteria nie są jeszcze znane.

Finlandia – [propozycja przepisów dotyczących należytej staranności w obszarze praw człowieka](#) (zob. [raport](#) rządowy z dnia 12 kwietnia 2022 r.)

Skutki	Prawa człowieka, szkody w środowisku Prawa człowieka objęte proponowanymi przepisami ustawy dotyczą praw pracowniczych. Proponowane szkody w środowisku dotyczą produkcji lub niewłaściwej utylizacji odpadów niebezpiecznych.
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Zaproponowano, aby przedsiębiorstwa objęte przepisami były zobowiązane identyfikować negatywny wpływ swojej działalności na prawa człowieka i środowisko w całym łańcuchu wartości, przeciwdziałać mu oraz podejmować działania łagodzące.
Zastosowanie	Do ustalenia

UE – [rozporządzenie o ograniczaniu wylesiania](#) ([przyjęte](#) przez Parlament)

Skutki	Rozporządzenie ma w szczególności dotyczyć takich towarów jak: wołowina, kakao, kawa, olej palmowy, soja i drewno oraz ich łańcuchów dostaw. Zaproponowano włączenie do rozporządzenia również: wieprzowiny, baraniny i koziny, kukurydzy, gumy, a także węgla drzewnego i produktów z papieru zadrukowanego. Sprzedaż powyższych produktów w UE ma być zabroniona, jeżeli ich pozyskiwanie powoduje wylesianie (tj. jeżeli zostały wyprodukowane na terenie, który zostały wylesiony po 31 grudnia 2020, a w przypadku drewna – jeżeli przyczyniło się do degradacji lasu) i nie zostały one wyprodukowane zgodnie z lokalnymi przepisami.
Wymóg należytej staranności	Przedsiębiorstwa mające do czynienia z towarami, o których mowa powyżej, mają obowiązek gromadzić informacje i oceniać ryzyko, aby ustalić, czy ich towary spełniają wymogi.
Zastosowanie	Przedsiębiorstwa mające do czynienia z określonymi towarami.

ANEKS II – PROPOZYCJE USTAWODAWSTWA

UE – [Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju](#)

Skutki	Prawa człowieka, szkody w środowisku Zdefiniowane w odniesieniu do określonych konwencji międzynarodowych. Szeroki zakres.
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Przedsiębiorstwa objęte dyrektywą mają obowiązek zachowania należytej staranności w łańcuchu wartości, aby zidentyfikować negatywny wpływ swojej działalności w zakresie praw człowieka i ochrony środowiska, łagodzić jej skutki oraz publicznie informować o wykonywaniu tego obowiązku. Obecnie kwestie związane ze zmianami klimatu nie znajdują się bezpośrednio w zakresie proponowanych środków należytej staranności. Ilekroć zgodnie z zapisami proponowanej dyrektywy stanowią część Podmioty utworzone zgodnie z ustawodawstwem unijnym lub ustawodawstwem państwa trzeciego prowadzące działalność gospodarczą na terytorium UE, zatrudniające ponad 500 pracowników oraz generujące ponad 150 mln EUR przychodów Podmioty utworzone zgodnie z ustawodawstwem unijnym lub ustawodawstwem państwa trzeciego prowadzące działalność gospodarczą na terytorium UE, zatrudniające ponad 250 pracowników oraz generujące ponad 40 mln EUR przychodów, działające w sektorach: tekstylnym, rolnictwie, leśnictwie (i powiazanych), wydobywczym i przetwórczym.
Zastosowanie	

Holandia – [Projekt ustawy o odpowiedzialnym i zrównoważonym postępowaniu przedsiębiorstw](#) [Izba Reprezentantów](#)

Skutki	Prawa człowieka, prawa pracownicze, szkody w środowisku, wpływ na klimat Propozycja odnosząca się do Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, Wytycznych OECD oraz odpowiednich standardów środowiskowych i klimatycznych (do tej pory niezdefiniowanych).
Wymóg należytej staranności	Identyfikacja i łagodzenie ryzyka w łańcuchu wartości Projekt zakłada, że przedsiębiorstwa objęte ustawą są zobowiązane stosować należyłą staranność w swoim łańcuchu wartości, a te które wiedzą lub mają uzasadnione podstawy, aby przypuszczać, że ich łańcuchy dostaw wpływają negatywnie na prawa człowieka lub środowisko, mają obowiązek podjąć działania w celu łagodzenia szkodliwych skutków swojej działalności i im zapobiegać. Podmioty mają także obowiązek opracować plan łagodzenia szkodliwych skutków swojej działalności dla klimatu zawierający cel zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o 55 procent do 2030 r.
Zastosowanie	Podmioty holenderskie i międzynarodowe prowadzące działalność gospodarczą w Holandii, zatrudniające ponad 250 pracowników oraz generujące ponad 40 mln EUR przychodów

Wielka Brytania – [Ustawa o środowisku z 2021 r. \(Załącznik 17\)](#) (Uwaga: poszczególne przepisy, w tym wykaz towarów objętych ustawą, wymagają uchwalenia w drodze rozporządzeń, które według stanu na grudzień 2022 r., nie zostały uchwalone)

Skutki	Wylesienie Przedsiębiorstwu nie wolno korzystać z towarów stanowiących zagrożenie dla lasów, w tym produktów wytwarzanych przez rośliny, zwierzęta lub inne żywe organizmy, które nie zostały wytworzone zgodnie z lokalnymi przepisami.
Wymóg należytej staranności	Zgodność z prawem w łańcuchu dostaw Przedsiębiorstwa wykorzystujące określone towary będą zobowiązane wprowadzić system należytej staranności w łańcuchu dostaw, aby pozyskiwać informacje na temat danego towaru oraz oceniać i łagodzić ryzyko niezgodności z lokalnymi przepisami.
Zastosowanie	Podmioty brytyjskie i międzynarodowe; dokładne kryteria nie są jeszcze znane.